

סימן ו

ברירת מין עובר ע"י PGD

שאלה

מומלץ להם להיבנות ע"י בדיקת PGD, שבאמצעותה תלד רק בנות. הם ניסו כבר כמה פעמים להיבנות בדרך זו אולם ללא הצלחה. הם מוכנים לוותר על ה-PGD וללדת ילדים כדרך כל הארץ. האם חובה עליהם להיבנות רק באמצעות PGD או שהם רשאים, או אפילו חייבים, ללדת כדרך כל הארץ.

תשובה

כבר הנחנו בתשובות אחרות שתי הנחות:

א. יש ספק אם מקיימים לכתחילה מצות פ"ר בילד הסובל מפיגור שכלי עמוק (ר' סימן א).

ב. כמו"כ אין חובה להביא לעולם ילד שיסבול ויגרום סבל קשה למשפחה (ר' תשובתנו בענין הולדת ילדים פגומים סימן א) מה גם שיש להם כבר ילד אחד חולה לא נראה שרצון התורה להטיל עליהם עול כה כבד של טיפול בשני ילדים חולים, כי דרכיה דרכי נועם.

אבחון גנטי טרום השרשתי (PGD Pre-implantation Genetic Diagnosis) הינה טכנולוגיית אבחון גנטי מולקולרי, המבוצעת לפני השרשת ביצית מופרית ברחם אשה העוברת הפריה חוץ גופית (IVF). הטכנולוגיה מאפשרת לזהות שורה של מחלות גנטיות בביצית המופרית וכן את מין העובר, טרם השרשתה ברחם האשה. בשיטה טכנולוגית חדישה זו ניתן להפרות אשה ע"מ שתלד ילדים רק ממין אחד¹, זכר או נקבה². בשיטה זו משתמשים כאשר יש בעיה גנטית העוברת רק דרך מין אחד. באמצעות ה-PGD מאפשרים לאשה ללדת רק מהמין שהגנים הבעייתיים אינם פוגעים בו.

זוג שיש להם 4 בנים. אחד מהם סובל מגן X שבור שיגרום לפיגור שכלי עמוק. מבחינה גנטית הסבירות היא כזאת: אם תלד זכר יש חשש של 50% שיסבול מפיגור שכלי עמוק, אם תלד נקבה לא ידוע בדיוק מה יקרה לה וגם אם תיפגע הסבירות היא שתסבול מפיגור שכלי קל יחסית.

1. השיטה היא או ע"י הפריה חוץ גופית הן של הביצית והן של הזרע – ואח"כ בדיקת אחד התאים מהגוף הקדם-עובר (ביצית מופרית) קודם השרשתו ברחם האם. או הוצאת הביצית המופרית מגוף האם בדיקתה באמצעים שונים והשבתה לגוף האם במידה ואין ליקויים גנטיים. שתי השיטות עלולות ליצור בעיה בעדות על יחוס הולד. אמנם לפי הדרך השניה אין חשש של עירוב זרע מאב אחר אבל יש חשש להעברת ביציות מופרות מאם לאם. אם ההפריה חוץ גופית יש גם חשש הכנסת זרע מאב אחר. כדי למנוע כל חשש לתקלה יש ללוות את התהליך ע"י פיקוח צמוד. לשם כך יש להעזר במכון פועה.
2. בסתם ברירת מין עובר לרצון ההורים יש בכך המתת ביציות מופרות, כאשר המין אינו המין הרצוי וודאי שזה אסור. לעיל בסי' ה הסברנו שרצוי לחסל את העודפים כדי למנוע תקלות.

לתופעה הבעייתית, אולם החשש נמוך יחסית לעומת החשש שתלד בן פגוע. וגם הבעיה קלה יותר. ויש בהולדתה תרתי למעליותא.

ואע"פ שהנסיונות עד עתה לא הועילו וא"כ יש חשש שאם ימשיכו הלאה בשיטת ה-PGD תעמוד מלדת, בהדי כבשי דרחמנא למה לך. הם יעשו את ההשתדלות הראויה עפ"י ההלכה וה' הטוב בעיניו יעשה. זה שהנסיונות לא הצליחו עד כה, הדבר ביד"ש.

לכן נראה שהם חייבים להשתמש בשיטת ה-PGD כדי למזער את הנזק שעלול להיגרם בלעדיה³.

אלא שמאחר ועד כה הנסיונות לא עלו יפה הם היו מעדיפים להיבנות בדרך רגילה ולוותר על ה-PGD. לענ"ד, לא נראה שהם חייבים להיבנות בדרך רגילה כשיש חשש כה גדול שאם יולד בן קיים חשש גדול שיהיה פגוע פגיעה כה קשה. מה גם שעדיין לא יצאו ידי חובת פריה ורביה כי אין להם בת אלא רק בנים. אמנם כבר כתבנו במקום אחר (בסימן ו) שאין חובה לקיים מצות פ"ר ע"י PGD, מכיון שבלא"ה מומלץ להם ללדת בת דווקא באמצעות PGD, בדרך זו ירוויחו שני דברים, גם ילדו בת ויקיימו מצות פריה ורביה וגם סיכוייה להיות בריאה גדולים יותר. אמנם גם אם תלד בת יש חשש

סימן ז

מניעת הריון לפני ילד ראשון

א. מאי שנא ילד ראשון מילד שני הרי גם בילד ראשון עדיין לא מקיימים מצות פריה ורביה?
ב. דין זריזין הוא רק הידור מצוה ומעיקר הדין מותר לדחות לזמן אחר. והראיה ממילה. מנהג רוב העולם למול במשך היום ואפי' אחה"צ ולא דווקא בבוקר.

בח"א מספרי 'באהלה של תורה' (סי' סז) צידדנו להתיר לסטודנטית בשלבי סיום לימודיה, לאחר שילדה ילד אחד להימנע מהריון נוסף עד גמר לימודיה (ר' שם נימוקי ההיתר). בסוף דברינו כתבנו "אך לפני לידה ראשונה אין להתיר מניעת הריון". והעירו עלי כמה הערות:

3. יש השוללים את עצם השימוש ב-P.G.D בגלל התערבות בטבע הבריאה. ואכן במקום שאין צורך רפואי, אין מקום ללדת ילדים בשיטה זו. אמנם מצינו בגמרא עצות כיצד ללדת ילדים זכרים כגון ע"י השקאת מי סוטה (ברכות לא ע"ב) או ע"י תפילה בזמן הנכון (שם ס ע"א) אלו דרכיהם מסורות בידי ה' אך התערבות בבריאה שאינה הכרחית אינה לרצון ה'.